

Otče, odpusť jim, neboť nevědí, co činí

Velkopáteční bohoslužby

Čtení: L 23, 26 – 49; **Text:** Lukáš 23, 32-34

Spolu s ním byli vedeni na smrt ještě dva zločinci. Když přišli na místo, které se nazývá Lebka, ukřižovali jej i ty zločince, jednoho po jeho pravici a druhého po levici. Ježíš řekl: "Otče, odpusť jim, vždyť nevědí, co činí."

Scházíme se na Velký pátek, a to znamená, že v tento byl před dvěma tisíciletími ukřižován Ježíš, Syn Boží. Naše shromáždění ovšem není nějaký vzpomínkový pietní akt nebo tryzna. Nepřipomínáme si Kristovu smrt proto, abychom v sobě živili pocity lítosti nad Kristovou smrtí, jak se hojně dělo ve středověku, nebo abychom se užírali křivdou, které se na Kristu dopustili jeho žalobci. Vlastně tu vůbec nejsme proto, abychom nad Ježíšovou obětí plakali. Ježíš by nás stejně napomenul, tak jako napomenul plačící ženy, které nad ním naříkaly, když šel na popraviště. On se k nim obrátil a řekl: „Dcery jeruzalémské, nade mnou neplačte! Plačte nad sebou a nad svými dětmi.“ Proč? Protože jsme to právě my, kdo jsme na tom špatně.

Ježíš věděl, proč umírá. Ale ti okolo něj to nevěděli. On říká: „Otče, odpusť jim, neboť nevědí, co činí“. Jistě přitom nemyslel jen na ty vojáky, kteří jeho tělo přitloukali na kříž. Jistě myslel i na ten přihlížející dav zvědavců, kteří se přišli jenom tak podívat a zase odejdou. Tehdy to ještě nepřenášela televize, jak by to bylo dnes, a tak lidé přišli přímo na místo, tam postáli a zase šli dál. Čteme, že „lid stál a díval se“. Ale nic nechápali. Lidé dodnes nic nechápou. Nevědí, co činí. Lid jen sedí a dívá se. Nebo spíš tupě zírá. Jako bychom nebyli schopni domyslet důsledky svých vlastních činů. Ale tato nevědomost je smrtelná. Lidé nevědí, že svým jednáním si podepisují sami nad sebou rozsudek smrti. Když člověk křížuje druhého, když se dopouští násilí, když podvádí, okrádá či obelhává druhého, jakoby nevěděl, že se jeho chování stává normou pro někoho dalšího. Když člověk cizímu utrpení pouze lhostejně přihlíží, neví, že i tak přispívá ke zlu, protože se stáváme cynickými. Nebo když se rodiče hádají a nejsou schopni se domluvit, nevědí, co tím činí v životě svých dětí. Dnešní doba vůbec nepřeje dětem, když je připravuje o jejich dětství a dělá z nich předčasně dospělé. My opravdu nevíme, co činíme. Ukazujeme prstem na zkaženou mládež, ale přitom polovina dětí vyrůstá v našich nefunkčních a rozvrácených rodinách. Lidé, desorientovaní v morálních hodnotách, nevěří v Boží stvořitelský řád, chtějí sami určovat, co je dobré a zlé. Copak lidé nevědí, že svými činy jen rozmnožují zlo? Už žalmista se tak ptá: Což nevědí všichni, kdo páchají ničemností, kdo jedí můj lid, jako by jedli chleba, ti, kdo Hospodina nevzývají, že se jednou trást budou strachem? Lidé sledují, co se kolem děje, přihlížejí svému násilí a zlu a stále jim to nedochází. Vidí následky, ale nevidí příčiny. Nevidí souvislosti. Jsou jako ta hovádka. Nevědí, co činí.

Je tu na místě výčitka? Jak to, lidé, že nevíte, co činíte? Ježíš znal příčiny i důsledky lidských činů. On rozpoznal, odhalil, prohlédl lidské činy. A mohl ještě z kříže zoufale volat: Copak nevidíte, co činíte? Výčitka, která by však jistě zůstala bez odezvy. My totiž opravdu nevíme, co činíme. Proto máme důvod plakat ne nad Ukřižovaným, ale nad tím, kdo křížuje, nad sebou a nad svými dětmi. Ježíš na kříži nelituje sebe. Jeho jímá lítost nad těmi, kteří se svojí tragickou nevědomostí podílejí na zlu ve světě. A tak namísto výčitky zní Ježíšova slova: Otče, odpusť jim, vždyť nevědí, co činí.

Bratři a sestry, nerozumíme sami sobě, jak bychom mohli rozumět Bohu? Nevíme, co činíme, jak můžeme chápat, co učinil Bůh? Kristův kříž je pro nás bláznivá zvěst, jak to nazval apoštol Pavel. V kříži se všechno jakoby obrací naruby. Namísto úspěchu zánik. Ježíš se na kříži vzdává své moci, nechává své nepřátele zvítězit, sebe, jako vyslance Božího nechává zahubit. Učedníci mohou mít oprávněný dojem, že to Ježíš vzdal, že podlehl nátlaku zla, že se měl víc bránit. Oni opravdu věřili, že je Mesiáš, ale tímto je zklamal. A Petr se jej u ohně zříká možná proto, že v trpícím Ježíši nepoznává svého Mesiáše, to přece není on, ten mocný a uzdravující Pán. Ano, možná jsem s ním chodil, ale to je minulost. Dopadlo to jinak, než jsem si představoval. Věřil jsem, že Pán Bůh je ten, kdo vždycky jen pomáhá. Byla to krásná víra, ale mylná. I Jidáš byl svým způsobem zklamaný Ježíšem. Myslel to jinak. Měl za to, že naopak Ježíš zradil zélótskou myšlenku boje proti římské moci. Nikdo, nikdo ani z jeho nejbližších nechápe, jak může Ježíš takto jednat. Nechat se ukřižovat, když v lidech kolem sebe vzbudil tolik nadějí. Učedníci to nechápou. Nevědí, co činí Ježíš. Nevědí, co činí. Otče, odpusť jim.

S Ježíšem visí na kříži dva zločinci. Jeden z těch zločinců, se mu rouhal: "To jsi Mesiáš? Zachraň sebe i nás!" Mějme s tímto zločincem soucit. Vždyť reprezentuje i nás. Byl to sice zločinec, ale nebyl to žádný bezbožník. Věděl, že od Boha má přijít Mesiáš, který má lidi zachránit, spasit, že má mít moc. Věřil v Boha, který má moc. Věřil v Boha Otce všemohoucího. Tak jako my. Pro takového Boha není nic nemožné. Jestliže nyní Ježíš nesestoupí z kříže, pak to znamená jen dvojí – buď není Bůh všemohoucí, nebo nechce naše dobro. Pak to ovšem není Bůh, v kterého bychom chtěli věřit. A proto tolik lidí nevěří v Boha. Protože jim to nejde dohromady. Je-li Bůh všemohoucí a zároveň dobrý, proč ještě existuje na světě zlo? Proč musí lidé trpět? Lidé nevědí, co Bůh činí, když upřednostňuje raději cestu utrpení. Mají představu mocného Boha, který jim ze všech nebezpečností dá šťastně vyváznout. A když Bůh tuto jejich představu nenaplní, tak jsou v krizi víry a nakonec s vírou končí.

Mohu tu tlumočit zkušenost jednoho faráře, který chodil do věznic navštěvovat vězně. Jen velmi malé procento vězňů má nějaké větší pocity viny. Většinou se cítí ukřivdění. Že trest je příliš vysoký, že podmínky jsou

nelidské, že druzí jsou ještě horší a těm to prochází atd. A že se dostali do vězení, za to může soudce, vyšetřovatel, špatný advokát, a jestliže i oni, pak maximálně tak, že si měli při páchání trestné činnosti dávat větší pozor. A když se setkají s farářem, tak ho prosí: „Přimluvte se za mě u Pána Boha, abych se odsud co nejrychleji dostal pryč.“ Prosit za odpuštění hříchů? A k čemu je to, prosím vás, dobré? Hlavně, abych už byl na svobodě. Lidé nevědí, co učinili, ani co činí, ani co mohou činit. Ale my venku nejsme o moc jiní, než ti vězňové v kriminále. I my chceme od Pána Boha hlavně pomoc v nouzi a ne odpuštění.

Ten druhý zločinec, který visel na dalším kříži vedle Ježíše, mluvil jinak než ten první. „My jsme odsouzeni spravedlivě. Dostáváme zaslouženou odplatu. Ale on nic zlého neudělal.“ A obrátil se na Ježíše a řekl: „Pamatuj na mě, až přijdeš do svého království.“ V čem je tu rozdíl? V čem se tento člověk liší od toho prvního trestance? Ve třech bodech: 1) On nevidí ve svém utrpení křivdu, ale spravedlnost. „My jsme odsouzeni spravedlivě.“ 2) Trpící Mesiáš pro něj není zklamáním ani neznamená zhroucení víry. Naopak, jestliže ten, který nic zlého neudělal, přesto dovede tise trpět, pak to je skutečný Mesiáš. 3) On chápe, že víc než záchrana před smrtí je podíl na Božím království. Nechce sestoupit z kříže, ale touží, aby na něj Mesiáš nezapomněl. A tak v tom nejtěžším utrpení poznává tento ukřižovaný zločinec v Ježíši Mesiáše. Větší víru tak projevil ne ten, který věřil v mocného, všemohoucího Boha, ale ten, který dokázal uvěřit v Boha trpícího.

Bůh nás někdy přivádí na kříž, abychom trpěli s Kristem a tak jej poznali. Přihlížející dav přišel a zase odešel. Možná, kdyby toho kajícího zločince při činu nechytli a neukřižovali, tak by se možná také přišel na křižování jen tak podívat. A spolu se zástupem by zase od Ježíše odešel. A své hříšné tajemství by si zase odnesl s sebou, a vlastně by se nic nestalo. Tady přikovaný na kříži už od Krista odejít nemohl. A to bylo jeho jediné štěstí. Kříž se mu stal záchranou. Bez něj by možná Krista nepoznal.

Člověk si v životě kolikrát říká, mám já to ale kříž. Proč trpím a nemůžu s tím nic dělat? Nemůžu se ani pohnout, jak mě to bolí. Možná je to proto, abys nemohl od Krista spokojeně odejít jako tisíce jiných. On jistě má moc ti tvůj kříž odejmout. Ale nechce tě tak ztratit. Nechce, abys odešel s těmi, kteří mají tu svobodu odmítnout s Kristem trpět. Jestliže ty trpíš, trpíš s Kristem. A to je zřejmě cennější. Jistě může někdo namítnout, že i ten zástup neodsouzených k utrpení mohl v Krista uvěřit, vždyť odcházejí z Golgoty bijíce se do prsou. Že prožili nějaký šok, který je vyburcuje k víře. Že jsou šokováni lidskou krutostí a utrpením nevinných. Že to s nimi nějak hnulo. Ale nebuďme naivní. Víme, jako to chodí. Zítra už nebudou o ničem vědět. Zítra už budou zase mluvit o zdražování, o nízkých platech, o podvodech, o zkorumpovaných politicích nebo zkažené mládeži, a proč s tím nikdo nic neudělá. Zase nebudou vědět, co činí. Otče, odpusť jim. Otče, odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme našim viníkům. Amen.

Modlitba po kázání: *Pane Ježíši, ty jsi nám zjevil trpícího Boha. Děkujeme ti, že nám v našem utrpení nenabízíš lacinou zázračnou úlevu, ale trpíš s námi, a to je víc. Snažíme se to pochopit, ale prosíme, posilni v tom naši víru a důvěru v tebe.*